

Nr 48

Skatteutskottets betänkande i anledning av motioner beträffande vissa taxeringsfrågor.

Motionerna

I detta betänkande behandlar utskottet motionerna

1973:16 av herrar Torwald (c) och Norrby i Gunnarskog (c) vari hemställs

att riksdagen beslutar att 34 § taxeringsförordningen kompletteras med ett förtydligande om att deklarationen skall anses avlämnad då den i betalt brev avlämnats till posten;

1973:390 av fru Mogård m. fl. (m) vari hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag angående en motsvarighet till förseningsavgift och skattetillägg att utges av taxeringsmyndigheterna till den skattskyldige vid felaktig handläggning;

1973:1003 av herr Andersson i Ljung m. fl. (m, c, fp) vari hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förlängd inlämningsfrist av deklarationer, upprättade på grundval av bokföringsmässiga principer, till den 31 mars resp. den 30 april;

1973:1051 av herr Nisser (m) vari hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om uppgiftsskyldighet till taxeringsmyndighet beträffande sociala och andra av allmänna medel utgående förmåner;

1973:1068 av herrar Svanström (c) och Dahlgren (c) vari hemställs

att riksdagen beslutar att sista inlämningsdag för allmän självdeklaration fastställs till den 1 mars.

Gällande bestämmelser

Tidpunkten för avlämnande av självdeklaration m. m.

Enligt 34 § 1 mom. taxeringsförordningen (1956:623) — TF — skall självdeklaration, som skall avges utan anmaning, vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret. Staten, landstingskommun, kommun och annan dylik menighet får dock anstånd med deklarationens avlämnande till den 31 mars. Detsamma gäller den som nästföregående år varit skyldig att föra räkenskaper om räkenskapsåret avslutats senare än den 31 oktober året före taxeringsåret.

Om skattskyldig visar att hinder på grund av särskilda omständigheter

föreligger att avlämna självdeklaration inom föreskriven tid, kan skattechefen enligt stadgande i 34 § 2 mom. TF efter ansökan medge anstånd med deklarationens avlämnande.

Av 7 § förvaltningslagen (1971:290), som innehåller allmänna bestämmelser om handläggning av ärenden hos förvaltningsmyndighet, framgår att handling anses ha kommit in till myndighet den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse, i vilken handlingen är innesluten, anlänt till myndigheten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Kan det antas att handlingen eller avi om denna viss dag avlämnats i myndighetens lokal eller funnits tillgänglig för myndigheten på postanstalt anses den ha kommit in den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Enligt 116 c § TF utgår förseningsavgift vid underlåtenhet att avlämna självdeklaration i rätt tid. Avgiften är maximerad till 300 kr., om deklarationen kommer in efter anmaning. För aktiebolag utgår dock en fast avgift om 500 kr. Om deklarationen inte kommer in efter anmaning fördubblas förseningsavgiften och är för aktiebolag således 1 000 kr. För annan skattskyldig är den lägst 100 och högst 600 kr.

Riksskatteverket har i ansvisningar angående befrielse från och nedsättning av förseningsavgift vid 1973 års taxering (Riksskatteverkets meddelanden, Serie Dt 1973:19) uttalat, att

deklarationsskyldig, som enligt 34 § 1 mom. TF skall lämna självdeklaration senast den 15 februari 1973, inte skall påföras förseningsavgift, om hans deklaration kommit taxeringsmyndighet till handa senast den 21 februari 1973 och att

deklarationsskyldig, som enligt 34 § 1 mom. TF och på grund av mellankommande helg har anstånd med att lämna självdeklaration till den 2 april 1973, inte skall påföras förseningsavgift om hans deklaration kommit taxeringsmyndighet till handa senast den 6 april 1973.

Skattskyldig, som inte ansökt om anstånd med avlämnande av självdeklaration, skall enligt lagstiftningens förarbeten inte påföras förseningsavgift, om skäl att medge anstånd enligt 34 § 2 mom. TF kan anses ha förelegat.

Frågan om senare tidpunkt för avlämnande av självdeklaration har tidigare behandlats av riksdagen men avvisats på förslag av bevillningsutskottet (BeU 1953:10 och 1966:28). Även 1972 års riksdag behandlade ett motionsyrkande om förlängning av deklarationstiden till den 20 februari. I sitt av riksdagen godkända betänkande SkU 1972:40 anförde skatteutskottet bl. a.

Det förtjänar emellertid att i detta sammanhang erinras om att riksskatteverket och statskontoret f. n. gemensamt överser frågan om taxering i första instans. Detta utredningsuppdrag omfattar även spörsmålet om en förlängning av hela taxeringsperioden i samband med övergång till ett system som innebär att taxeringsnämnderna får biträde av tjänstemän i högre grad än som nu är fallet. Därvid kan även tidpunkten för avgivande av självdeklaration komma att omprövas. Med hänsyn till att det saknas förutsättningar för att med nuvarande

taxeringsorganisation förlänga deklarationstiden avstyrker utskottet motionen 1972:9.

Som svar på en enkel fråga den 8 mars 1973 angående tidpunkten för inlämnande av deklarationer anförde chefen för finansdepartementet följande.

Som jag förut framhållit i svar på enkla frågor har nuvarande ordning för att lämna självdeklaration befunnits mest ändamålsenlig med hänsyn till den nuvarande taxerings- och uppbördsorganisationen. Jag är f. n. inte beredd att medverka till att utsträcka tiden för avlämnande av deklaration.

Uppgiftsskyldighet rörande sociala förmåner m. m.

Till ledning för inkomsttaxeringen skall enligt bestämmelser i 37 § TF utan anmaning avlämnas kontrolluppgifter för nästföregående kalenderår.

Statlig eller kommunal myndighet skall lämna uppgift beträffande den som hos den uppgiftsskyldige innehaft anställning eller uppdrag eller utfört tillfälligt arbete eller som av denne åtnjutit pension, livränta eller periodiskt utgående ersättning. Uppgiften skall avse avlöning, arvode eller annan ersättning. Undantag från uppgiftsskyldigheten gäller i fråga om ersättning i anledning av tillfälligt arbete om det som mottagaren sammanlagt åtnjutit haft ett lägre värde än 100 kr. för hela året (37 § 1 mom. 1 a TF).

Liknande uppgiftsskyldighet åligger aktiebolag och ekonomisk förening samt fysisk person som bedrivit rörelse eller jordbruk eller haft annan fastighet i fråga om förmåner som utgått från sådan förvärvskälla. Undantag från uppgiftsskyldigheten gäller här i vissa fall ersättning för tillfälligt arbete om värdet understiger 300 kr. (37 § 1 mom. 1 b–d TF).

Försäkringsanstalt och understödsförening skall lämna kontrolluppgift beträffande den som från anstalten eller föreningen uppburit belopp, ej understigande 200 kr. för hela året, på grund av försäkring av den art att uppburet belopp är skattepliktigt (37 § 1 mom. 3 TF).

Vid 1973 års vårriksdag har beslutats att förmåner vid sjukdom, barns födelse, arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning skall utgöra skattepliktig inkomst fr. o. m. den 1 januari 1974. Från beskattning undantas dock förmåner vid sjukdom om de grundas på förvärvsinkomst understigande 4 500 kr. för år samt sjukpenning för hemmamakar (prop. 1973:49, SkU 30, rskr 199, SFS 434–440 och 442). Med anledning därav har bestämmelserna om skyldighet att avlämna kontrolluppgift i 37 § 1 mom. TF utvidgats. Sålunda skall riks-försäkringsverket utan anmaning lämna kontrolluppgift rörande utgiven sjukpenning, föräldrapenning, vårdbidrag och kontant arbetsmarknadsstöd samt arbetsmarknadsstyrelsen rörande utbildningsbidrag i form av grundbidrag, hyresbidrag på hemorten och barntillägg på sammanlagt minst 100 kr. för helt år samt arbetslöshetskassa rörande dagpenning vid arbetslöshet på sammanlagt minst 100 kr. för helt år.

Enligt 46 § TF skall för taxeringen erforderlig handling eller uppgift, då så krävs för taxeringskontroll, med vissa närmare angivna undantag tillhandahållas av statligt eller kommunalt verk, allmän inrättning eller överförmyndare.

Ersättning till skattskyldig vid felaktig handläggning av taxeringsmyndighet

Enligt 69 § 1 mom. uppbördsförordningen (1953:272) – UF – utgår ränta på överskjutande skatt (ö-skatteränta) på den del av den överskjutande preliminära skatten som överstiger 1 000 kr. Hänsyn tas inte till preliminär skatt som erlagts efter den 30 april året näst efter inkomståret. Denna tidsbegränsning gäller dock inte preliminär B-skatt eller preliminär A-skatt som fastställts till betalning på grund av arbetsgivares underlåtenhet att verkställa skatteavdrag. För att rätt till ränta skall föreligga är det här tillräckligt att skatten erlagts i sådan tid att betalningen kan beaktas vid avräkningen i samband med debiteringen av den slutliga skatten.

Ö-skatteräntan utgår med 7 eller 3,5 % beroende på när den överskjutande preliminära skatten inbetalts. Har inbetalningen skett senast den 18 januari året näst efter inkomståret beräknas ränta efter 7 %. Den lägre procentsatsen tillämpas i fråga om skattebelopp, som erlagts efter den 18 januari men senast den 30 april.

När fel i debiteringen eller avräkningen av preliminär skatt rättas skall ö-skatteräntan räknas om till det lägre eller högre belopp som föranleds av rättelsen. Vid omdebitering på grund av att den skattskyldige fått sin taxering nedsatt skall också göras ny ränteberäkning. Den ö-skatteränta som den skattskyldige på grund härav erhåller är han emellertid skyldig att återbetala i den mån hans taxering senare höjs av högre instans (69 § 3 mom. UF).

Ränta på restituerad skatt (restitutionsränta) utgår enligt 69 § 2 mom. UF efter 5 % för år när skattskyldig får tillbaka skatt på grund av att slutlig, kvarstående eller tillkommande skatt nedsatts eller när skattskyldig räknas till godo ytterligare överskjutande preliminär skatt. Restitutionsränta utgår också när överskjutande preliminär skatt, som innehållits i avvaktan på debitering av tillkommande skatt, betalas ut till den skattskyldige efter taxeringsårets utgång. Ränta beräknas – förutom på själva skattebeloppet – även på den ytterligare ö-skatteränta som den skattskyldige äger rätt till enligt omdebiteringen.

Enligt rättshjälpslagen (1972:429), som trätt i kraft den 1 juli 1973, utgår rättshjälp i princip även i skatteärenden. Rättshjälpen innebär att kostnader för biträde, utredning och inställelse inför förvaltningsdomstol ersätts av allmänna medel i den mån de överstiger det kostnadsbidrag som den rättssökande har att erlagga. Kostnadsbidraget är anpassat till betalningsförmågan. I fråga om näringsidkare är rättshjälpen begränsad men kan dock ges om det med hänsyn till sökandens ekonomiska förhållanden eller sakens beskaffenhet föreligger synnerliga skäl för rättshjälp.

Skadeståndslagen (1972:207), som trätt i kraft den 1 juli 1972, innehåller bl. a. bestämmelser om skyldighet för det allmänna att ersätta skada, som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning.

Enligt 3 kap. 2 § skall staten eller kommun ersätta personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada, som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten eller kommunen svarar.

Av särskilt intresse i detta sammanhang är de bestämmelser som rör ersättning för ren förmögenhetsskada vid felaktiga myndighetsbeslut. En allmän regel i fråga om det allmännas skadeståndsansvar innebär att ersättningsskyldighet föreligger endast om de krav har blivit åsidosatta som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på dess utövning (3 kap. 3 §). Om den som lidit skada genom felaktigt beslut vid myndighetsutövning utan giltig anledning underlåtit att föra talan om rättelse eller att använda särskilt rättsmedel, utgår inte ersättning för skada som därigenom kunnat undvikas (3 kap. 4 §).

I betänkandet (SOU 1971:76) Offentligt biträde och kostnadsersättning i förvaltningsärenden har utredningen om rättshjälp i förvaltningsärenden övervägt en allmän regel avseende kostnadsersättning för sådana fall, då genom myndighets åtgörande enskild part åsamkats betydande kostnad och det framstår såsom oskäligt att parten skall bära kostnaden. Utredningen har emellertid ansett att det finns anledning att avvakta resultatet av den nya skadeståndslagstiftningen och alltså inte föreslagit någon allmän kostnadsersättningsregel av antydd art. Att införa en sådan regel enbart för skatteområdet har också diskuterats. Något framträdande behov därav, vid sidan av skadeståndslagstiftningen, har utredningen dock inte ansett föreligga.

I prop. 1972:132 med förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen m. m. delade chefen för justitiedepartementet utredningens uppfattning och ansåg således att särskilda regler om kostnadsersättning inte borde införas på skatteområdet.

Utskottet

Tidpunkten för avlämnande av självdeklaration m. m.

Enligt 34 § taxeringsförordningen (1956:623), TF, skall självdeklaration vara avlämnad senast den 15 februari under taxeringsåret. Staten, landstingskommun och annan menighet har rätt till anstånd med deklarationens avlämnande till den 31 mars. Detsamma gäller den som föregående år varit bokföringsskyldig, om räkenskapsåret avslutats senare än den 31 oktober året före taxeringsåret. Om skattskyldig visar att hinder på grund av särskilda omständigheter föreligger att avlämna självdeklaration inom föreskriven tid, kan han efter ansökan hos skattechefen i länet erhålla uppskov med deklarationens avlämnande.

I motionen 1973:1068 yrkas att tiden för avlämnande av självdeklaration skall förlängas till den 1 mars och i motionen 1973:1003 att sista

inlämningsdag för deklaration, som upprättas på grundval av bokföringsmässiga principer, skall bestämmas till den 31 mars eller, om räkenskapsåret avslutats senare än den 31 oktober året före taxeringsåret, den 30 april.

Enligt utskottets bedömning är det inte möjligt att inom ramen för nuvarande taxerings- och uppbördsorganisation genomföra en allmän förlängning av deklarationstiden. De svårigheter, som i vissa fall onekligen föreligger för de skattskyldiga att färdigställa deklarationerna i tid, får liksom hittills lösas med hjälp av anståndsreglerna. Utskottet vill emellertid erinra om att Kungl. Maj:t i början av detta år uppdragit åt statskontoret och riksskatteverket att utreda taxeringsorganisationen i första instans. I samband därmed kan också tidpunkten för avlämnande av självdeklaration komma att omprövas.

Med det anförda avstyrker utskottet såväl skrivelseyrkandet i motionen 1973:1003 som lagstiftningsyrkandet i motionen 1973:1068.

Av 7 § förvaltningslagen (1971:290) framgår att handling anses ha inkommit till myndighet den dag då handlingen eller avi om betald postförsändelse avseende handlingen anlänt till myndigheten eller kommit behörig tjänsteman till handa. Kan det antas att handlingen eller avin viss dag avlämnats i myndighetens lokal eller funnits tillgänglig för myndigheten på postanstalt anses handlingen ha kommit in den dagen, om den kommit behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

I motionen 1973:16 yrkas att 34 § TF kompletteras med en bestämmelse av innebörd att självdeklaration skall anses avlämnad då den i betalt brev avlämnats till posten. Motionärerna framhåller att gällande bestämmelser om insändande av deklaration med posten medför, att skattskyldiga i glesbygderna får kortare tid till förfogande för upprättande av deklarationen än andra skattskyldiga.

En bestämmelse i TF av den innebörd, som föreslås i motionen, skulle strida mot de regler som gäller för förvaltningsförfarandet i övrigt och kan – utan en omprövning av dessa regler – endast anses motiverad, om synnerligen starka skäl kan anföras till stöd därför. Sådana skäl har motionärerna enligt utskottets mening inte förebragt. Skattskyldig, som kan visa att hinder föreligger att avlämna deklarationen inom föreskriven tid, har möjlighet att efter ansökan få uppskov med deklarationens avlämnande. Sådana ansökningar bör enligt utskottets mening prövas i positiv anda. Utskottet avstyrker således bifall till motionen 1973:16.

Uppgiftsskyldighet rörande sociala förmåner m. m.

I motionen 1973:1051 begärs att försäkringskassor och liknande myndigheter skall åläggas att till taxeringsmyndigheterna lämna kontrolluppgifter rörande sociala och andra av allmänna medel utgående förmåner.

Med anledning av motionens förslag vill utskottet erinra om att

förmåner vid sjukdom, barns födelse, arbetslöshet och arbetsmarknadsutbildning enligt beslut vid årets vårriksdag — i motsats till vad som f. n. gäller — skall utgöra skattepliktig inkomst fr. o. m. den 1 januari 1974. Med anledning därav har riksförsäkringsverket, arbetsmarknadsstyrelsen och arbetslöshetskassorna ålagts skyldighet att lämna kontrolluppgift beträffande ovannämnda förmåner. Därtill kommer att statliga och kommunala verk, allmänna inrättningar och överförmyndare enligt stadgande i 46 § TF är skyldiga att — med vissa av sekretesskäl angivna undantag — på begäran tillhandahålla erforderliga handlingar för taxeringskontroll.

Av det anförda framgår att yrkandet i motionen 1973:1051 i huvudsak redan är tillgodosett, varför utskottet avstyrker bifall till densamma.

Ersättning till skattskyldig vid felaktig handläggning av taxeringsmyndighet

I motionen 1973:390 yrkas att taxeringsmyndighet skall åläggas att till skattskyldig utge en motsvarighet till förseningsavgift och skattetillägg vid felaktig handläggning av myndigheten.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att staten eller kommun enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) skall ersätta bl. a. förmögenhetskada, som vållats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten eller kommunen svarar.

Av den tidigare redogörelsen framgår att utredningen om rättshjälp i förvaltningsärenden i sitt betänkande Offentligt biträde och kostnadsersättning i förvaltningsärenden (SOU 1971:76) i avvaktan på erfarenheterna från den nya skadeståndslagstiftningen avvisat generella regler om kostnadsersättning i förvaltningsärenden. Utredningen har inte heller ansett behov föreligga av särskilda bestämmelser på beskattningsområdet vid sidan av skadeståndslagens regler. Chefen för justitiedepartementet har i prop. 1972:132 anslutit sig till utredningens uppfattning i detta hänseende, och justitieutskottet har i sitt betänkande JuU 1973:1, vari propositionen behandlades, inte särskilt uppmärksammat denna fråga.

Även skatteutskottet är av den uppfattningen att de nya skadeståndsreglerna i skäligen omfattning tillgodoser de skattskyldigas krav på ersättning vid felaktig handläggning av taxeringsmyndighet. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 1973:390.

Utskottet hemställer

- A. *Beträffande tidpunkten för avlämnande av självdeklaration m. m.*
- att riksdagen avslår
1. motionen 1973:16,
 2. motionen 1973:1003,
 3. motionen 1973:1068;

B. *Beträffande uppgiftsskyldighet rörande sociala förmåner m. m.*

att riksdagen avslår motionen 1973:1051;

C. *Beträffande ersättning till skattskyldig vid felaktig handläggning av taxeringsmyndighet*

att riksdagen avslår motionen 1973:390.

Stockholm den 16 oktober 1973

På skatteutskottets vägnar

ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Magnusson i Borås (m), Engkvist (s), fru Nettelbrandt (fp), herrar Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Wörnberg (s), Larsson i Umeå (fp), Carlstein (s), Sundkvist (c), Wikner* (s), Stadling (s), Westberg i Hofors (s) och Söderström (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Särskilt yttrande

av herrar Magnusson i Borås (m) och Söderström (m):

Med hänsyn till att riksdagen helt nyligen fattat beslut om kostnadsersättning i förvaltningsärenden finner vi inte anledning att för närvarande fullfölja kravet i motionen 1973:390 om ersättning till skattskyldig vid felaktig handläggning av myndighet. Framtiden får utvisa om behov av sådana nya bestämmelser blir erforderliga.